

NAIGH. 3, 3. Nih. 7, 26. पृथ्वीः पिता मर्क्षिष्यं पृथिवीः RV. 9, 82, 3. मर्क्षि-
षः सुपर्णः die Sonne AV. 13, 2, 32. 33. 42. fig. मर्क्षिषो मृगः das gewal-
tige Thier heisst der Büffel (vgl. मृगो हस्ती Elephant) RV. 8, 58, 15. 9,
92, 6. 96, 6. 10, 123, 4. मर्क्षिषीव तदपिस्त्वद्वाजा उदीरते 5, 25, 7. Sij. zu
der St. richtig; andere Erklärungen s. in den Scholien zu VS. 26, 12.
TS. 1, 1, 24, 4. — Indra RV. 2, 22, 1. 3, 46, 2. 4, 18, 11. 10, 128, 8. Agni
10, 8, 1. 140, 6. VS. 12, 105 (Māṇḍh.). Varuṇa RV. 10, 65, 8. Soma 9,
73, 2. 86, 40. 96, 18. 19. 97, 41. 113, 3. मृणवसु विष्ये मर्क्षिषा मृगः 7, 44,
5. 9, 97, 57. मृगिणामप्यस्यै मर्क्षिषा मृगवर्धन् 10, 45, 3. 6, 8, 4. मर्क्षिष्यं त-
न्यतोः 10, 66, 10. AV. 2, 35, 4. so v. a. मर्क्षिषः (nach Māṇḍh.) VS. 19, 32.
— 2) m. a) Büffel AK. 2, 5, 4. Trik. 2, 5, 4. H. 1281. Halā. 2, 72. सक्त्वं
मर्क्षिषो मृगः RV. 8, 12, 8. 66, 10. 5, 29, 7. 8. 6, 67, 11. 10, 28, 10. तिग्मे
शिरोना मर्क्षिषो न शृङ्गे 9, 87, 7. 10, 189, 2. VS. 24, 28. M. 3, 270. 11, 68.
N. 12, 5. Daç. 1, 20. R. 2, 25, 17. 97, 6. Suç. 1, 46, 20. 109, 20. 193, 4. 204, 10.
Çāk. 39. Varāh. Brh. S. 24, 15. 57, 7. 58, 57 (°Ṛ reitend auf). 68, 31. 104, 86,
28. 87, 6. 95, 35. 104, 41. Brh. 7, 5. Spr. 2191. Kathās. 62, 212. fig. 68, 45. fig.
Brāg. P. 3, 10, 20. Verz. d. B. H. No. 936. H. 47. — b) pl. N. pr. eines Volkes
Hariv. 782 (मर्क्षिषा die neuere Ausg.). Varāh. Brh. S. 9, 10. — c) N.
pr. eines Asura, den die Durgā erschlug, MBh. 3, 14596. 9, 2692. Brāg.
P. 6, 18, 15. 8, 10, 31. Mār. P. 82, 1. 2. 39. 83, 20 (in Büffel-Gestalt). Verz.
d. Oxf. H. 46, b, 10. 12. 59, a, 12. Verz. d. B. No. 479. 485. 540. Prab.
75, 6. Durgā führt die Beinamen: °घ्नी Durgotsavapaddh. und Devī P.
im ÇKDr. °मथनी H. 205. °मर्दिनी v. l. Çabdar. im ÇKDr. Verz. d. Oxf.
H. 94, b, 44. मर्क्षिषासुरघातिनी Hariv. 9428. मर्क्षिषासुरार्दिनी 10274 (म-
र्क्षिषासुरापा die neuere Ausg.), मर्क्षिषासुरसूदनी Kathās. 37, 46. मर्क्षि-
षासुरघातिनी। पार्वतीपादपञ्चाय Inschr. bei Colbr. Misc. Ess. II, 282.
मर्क्षिषमर्दिनीमन्त्राः Verz. d. Oxf. H. 93, b, 2. मर्क्षिषमर्दिनीस्तोत्र und
°कवच 94, a, 32. मर्क्षिषमर्दिनीतन्त्र 104, a, 14. मर्क्षिषमर्दिनी so v. a. °म-
न्त्र 94, b, 31. — d) N. pr. eines Sādhya Hariv. 11536. — e) N. pr. eines
Mannes (neben Ātreja und Vararukī) Müller, SL. 137. — 2) f. म-
र्क्षिषी a) oxyt. Büffelkuh Çānt. 3, 19. H. an. 3, 740. Med. sh. 42. Kāth.
25, 6. Shapv. Br. 3, 7. 11. M. 9, 48. 55. Jāñ. 2, 159. MBh. 14, 2542. Rr.
1, 21. Varāh. Brh. S. 9, 40. 92, 3. 104, 63. Brh. 8, 18. Kathās. 49, 203.
Spr. 1790. Pañkāt. 252, 16. Verz. d. B. H. 136, b (153). No. 897. Verz. d.
Oxf. H. 35, a, 36. — b) proparox. die Gewaltige, Bez. ausgezeichneter
Frauen, namentlich der ersten Gemahlin eines Fürsten Çānt. 3, 19. AK.
2, 6, 4, 5. Trik. 3, 3, 439. H. 520. H. an. Med. Halā. 2, 325. मर्क्षिषी ज-
ज्ञान RV. 5, 2, 2. वधूरियं पतिमिच्छत्येति य ई वकति मर्क्षिषीमिषिराम्
37, 3. TS. 1, 8, 9, 1. यैव प्रथमा वित्ता सा मर्क्षिषी Çat. Br. 6, 5, 2, 1. 7, 5, 2,
6. 13, 2, 6, 4. 4, 2, 8. 5, 2, 2. 5. Pañkāt. Br. 19, 1, 4. Kāth. Çr. 16, 3, 21. प-
ञ्चानां पाण्डुपुत्राणां मर्क्षिषी Draup. 4, 6. Spr. 2631. Sāv. 1, 18. MBh. 1, 2804.
3897. 3, 2078. 2495. 4, 433. R. 1, 37, 2. 2, 92, 20. Ragh. 1, 48. 2, 25. 3, 9.
Varāh. Brh. S. 16, 34. 43, 63. 78, 1. राज° 53, 6. Iṭih. bei Sij. zu RV. 1,
125, 1. Kathās. 65, 111. Pañkāt. 27, 6. Rāgā-Tar. 4, 38. सर्वा मर्क्षिष्यः alle
Gemahlinnen des Fürsten R. 2, 41, 7. R. Gorr. 2, 80, 24. सप्त नरेन्द्र-
मर्क्षिष्यः Varāh. Brh. S. 49, 2. ज्येष्ठा श्रेष्ठा च या राज्ञो मर्क्षिषीणाम् Brāg.
P. 6, 14, 28. 13. दशरथमर्क्षिष्यः so v. a. °मर्क्षिषी Uttararāma. 117, 14. म्रय°
Vjup. 99. R. 3, 53, 34. 5, 22, 16. Mār. P. 76, 24. Z. d. d. m. G. 14, 572, 23.

Daçak. 4, 15. म्रय° Kathās. 30, 65. समुद्र° Bein. der Gaṅgā Matsop.
18. समुद्रस्य म° der Jamunā Hariv. 3631. मर्क्षिषी vom Weibchen eines
Vogels Brāg. P. 7, 2, 52. — In der Stelle मर्क्षिषीव वि ज्ञायते SV. II, 9,
2, 4, 1 vielleicht verdorben aus मर्क्षिषेव d. h. मर्क्षिष इव gewaltig tritt
er in's Leben. — c) angeblich ein liederliches Weib und das Geld, wel-
ches man aus der Prostitution seines Weibes löst; vgl. u. मर्क्षिषिक.
— d) ein best. Heilkraut H. an. Med. — Vgl. ग्राम्यमर्क्षिषी (eine zahme
Büffelkuh zu lesen), धूम°, पञ्चमर्क्षिष, मर्क्षिष.

मर्क्षिषक m. pl. N. pr. eines Volkes MBh. (nach der Lesart der ed.
Bomb.) 6, 366. 13, 2104. Varāh. Brh. S. 17, 26 (मर्क्षिष v. l.). — Vgl. मा-
र्क्षिषक.

मर्क्षिषकन्द (म° + क°) m. ein best. Knollengewächs (मर्क्षकन्दविशेष)

Rāgān. im ÇKDr.

मर्क्षिषव (von मर्क्षिष) n. das Büffelsein, der Zustand eines Büffels
Kathās. 68, 51.

मर्क्षिषघ्न (म° + घ्न) m. Bein. Jama's Trik. 1, 1, 71. H. 185.

मर्क्षिषपाल (म° + पाल) m. Büffelhirt Kathās. 68, 39. 46. °पालक m.
dass. 41. Rāgā-Tar. 6, 318. — Vgl. मर्क्षिषीपाल.

मर्क्षिषवाक् (म° + वा°) m. Bein. Jama's Hār. 87. Çabdar. im ÇKDr.

मर्क्षिषान्न (मर्क्षिष + 3. अन्) m. eine Art Bdelion Halā. 2, 465. Ratnam.
42. Rāgān. im ÇKDr. Auch °क m. ebend. — Vgl. u. गुग्गुलु 1.

मर्क्षिषानना (मर्क्षिष Büffel + आ°) f. N. pr. einer der Mütter im Ge-
folge Skanda's MBh. 9, 2643.

मर्क्षिषार्दन (मर्क्षिष + अ°) m. Bein. Skanda's MBh. 3, 14630.

मर्क्षिषामुर s. u. मर्क्षिष 2, c.

मर्क्षिषामुरसंभव (म° + सं°) m. eine Art Bdelion Rāgān. im ÇKDr.

मर्क्षिषीकन्द m. = मर्क्षिषकन्द Rāgān. im ÇKDr. u. dem letzten Worte.

मर्क्षिषीपाल (म° + पाल) m. Hüter von Büffelkuhen Hār. 134. — Vgl.

मर्क्षिषपाल.

मर्क्षिषीप्रिया (म° Büffelkuh + प्रि°) f. eine Art Gras (ब्रूली) Rāgān.
im ÇKDr.

मर्क्षिषीभाव (म° + भाव) m. der Zustand einer Büffelkuh Kathās. 68, 48.

मर्क्षिष्ठ (superl. zu मर्क्षत्; vgl. मर्क्षीयम्) adj. der grösste: मर्क्षी म-
र्क्षिष्ठः Brāg. P. 3, 14, 47. मर्क्षिष्ठो च मर्क्षीयसाम् 6, 15, 10.

मर्क्षिष्मत् P. 4, 2, 87, Vārtt. (von मर्क्षिष). 1) adj. reich an Büffeln:
देशः P. 4, 2, 87, Vārtt., Sch. — 2) m. N. pr. eines Fürsten Hariv. 1846.
fig. VP. 416. Brāg. P. 9, 23, 22. — 3) f. °मती Bez. eines best. lunaren
Tages, personif. eine Tochter des Aṅgiras MBh. 3, 14127. — Vgl.
मर्क्षिष्मती.

मर्क्षिष्मणि (म° + स्वनि) adj. geräuschvoll: यत्नं मर्क्षिष्मणीनां सुमं तु-
विषमणीनां प्राधरे RV. 8, 46, 18.

मर्क्षिष्ठत् nach Sij. so v. a. मर्क्षीस; eher adj. (zu भोजन) so v. a. er-
götzend, erquickend (von मर्क्षिस् und dieses von 1. मर्क्षः): चित्रं कृ पद्मा
भोजनं न्वस्ति न्यत्रये मर्क्षिष्ठत्तं युयोतम् RV. 7, 68, 5.

मर्क्षी s. u. 3. मर्क्ष.

मर्क्षीकम्प (म° + कम्प) m. Erdbeben Varāh. Brh. S. 3, 10.

मर्क्षीकृ (मर्क्षत् + 1. कृ) gross machen, erhöhen: सर्वात्मकतया प्रा-
णां स्तुवन्मर्क्षीकरोति उपास्यताय Çāñ. zu Brh. Ār. Up. S. 107.